

Ekspertyza ekonomiczna jako integralna część planu urządzenia lasu

**dr inż. Emilia Wysocka-Fijorek, dr hab. Janusz Kocel,
dr inż. Piotr Gołos, mgr inż. Wojciech Młynarski**

Zakład Zarządzania Zasobami Leśnymi IBL

Badania przeprowadzono w ramach tematu zleconego przez Dyрекcję Generalną Lasów Państwowych zgodnie z umową nr EO-2717-19/13 z dnia 7 marca 2013 r. (500408). Temat realizowany był w ramach konsorcjum z Biurem Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej.

Problemy ekonomiczne poruszano w dokumentacji urządzeniowej już w XIX wieku. Początkowo dotyczyły one w szczególności poszukiwania sposobów zachowania równomierności użytkowania (dochodów) w dłuższym czasie, czego wyrazem była m.in. dążność do uzyskania normalnej (równomiernej) struktury klas wieku. Zwracano jednak również uwagę na inne bardziej typowe problemy ekonomiczne, takie jak: zapotrzebowanie na drewno, cena drewna oraz koszty odnowienia lasu, a także koszty administracji i nadzoru.

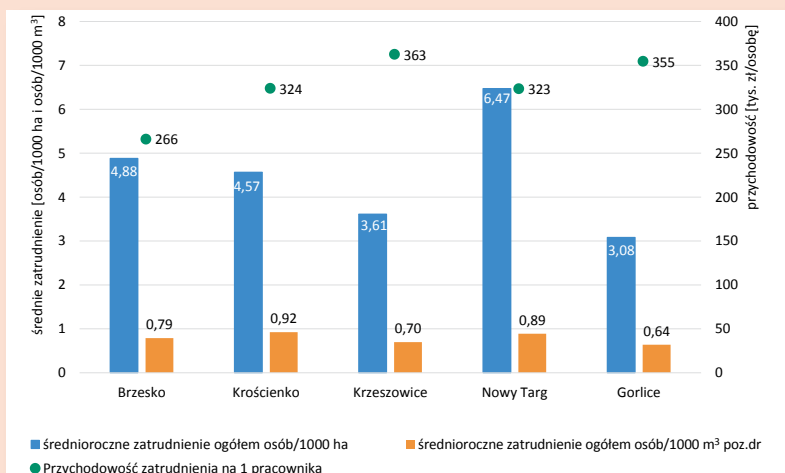

Ekspertyza ekonomiczna nadleśnictwa powinna stać się przyczynkiem do dyskusji nad zagadnieniami ekonomicznymi związanymi z prowadzeniem gospodarki leśnej

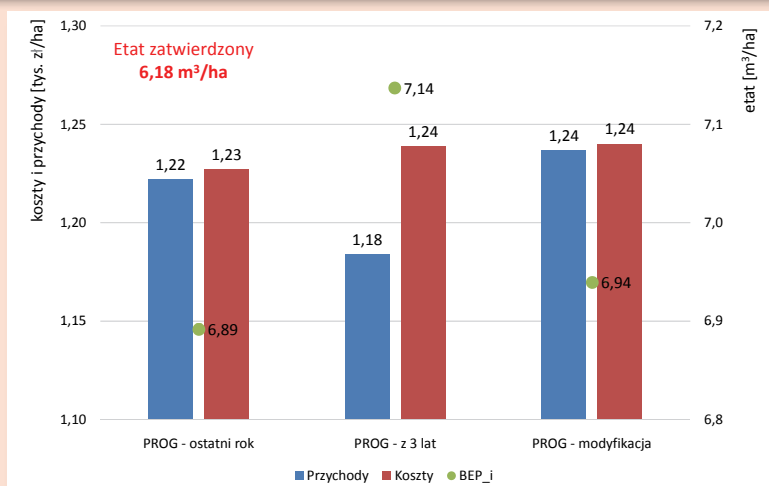
Instytut Badawczy Leśnictwa

Sękocin Stary, ul. Braci Leśnej 3, 05-090 Raszyn

e-mail: ibl@ibles.waw.pl; www.ibles.pl

Ryc. 1. Średnie zatrudnienie oraz przychodowość zatrudnienia w Nadleśnictwie Brzesko na tle wybranych jednostek

Ryc. 2. Wytyczne ekonomiczne do nowego planu urządzenia lasu – wariantowa prognoza kosztów oraz przychodów

Zgodnie z zapisami Instrukcji urządzenia lasu (IUL) w planie urządzenia lasu powinno się opracowywać „charakterystykę warunków ekonomicznych gospodarki leśnej oraz prognozę spodziewanego wyniku ekonomicznego”. Ponadto Instrukcja daje możliwość sporządzania ekspertyzy ekonomicznej do planu urządzenia lasu w formie szczegółowej prognozy jako odrębnego opracowania (§118 IUL t. 1).

Głównymi celami tematu badawczego było: opracowanie metodyki i zakresu ekspertyzy ekonomicznej dla nadleśnictwa, oprogramowanie metody poboru danych z SILP i generowania podstawowych raportów, a także sprawdzenie metodyki na przykładzie kilku obiektów/nadleśnictw.

Ekspertyza ekonomiczna ma za zadanie określenie ekonomicznych uwarunkowań realizacji planu urządzenia lasu nadleśnictwa na podstawie syntetycznej analizy wyników gospodarki przeszłej z uwzględnieniem aktualnego stanu gospodarki leśnej w ustawowo przyjętej średniookresowej perspektywie planowania zadań gospodarczych.

Według zaproponowanej metodyki ekspertyza ekonomiczna nadleśnictwa (EEN) ma stanowić integralną, choć w świetle zapisów Instrukcji zarządzania lasu, fakultatywną część Planu Urządzenia Lasu (PUL) i podobnie jak PUL powinna być dokumentem operacyjnym, zawierającym wybrane najważniejsze wskaźniki i wartości użyteczne w codziennej praktyce zarządzania gospodarstwem leśnym (nadleśnictwem).

EEN zawiera analizę danych gospodarczych i ekonomicznych przedstawionych w sposób syntetyczny w postaci odpowiednich wskaźników oraz wartości zestawionych w tabelach, a także zaprezentowanych na rycinach. Ekspertyza ekonomiczna umożliwia charakterystykę najważniejszych wydarzeń gospodarczych jakie miały miejsce w minionym dziesięcioleciu (analiza gospodarki przeszłej) oraz przedstawia i ocenia gospodarkę leśną, jak również jej efekty w nowym okresie planowania.

Tem dla zasadniczych części EEN jest charakterystyka nadleśnictwa przedstawiona w kontekście innych wybranych jednostek porównywalnych (zmodyfikowane podejście do benchmarkingu). Benchmarking jest procesem porównywania własnej firmy – nadleśnictwa z innymi nadleśnictwami, w celu ustalenia jaki jest stan obecny i czy potrzebna jest jakaś zmiana.

Jako element uzupełniający ekspertyza zawierała będzie analizę względnie utraconych korzyści – kosztów alternatywnych.

Względnie utracone korzyści w Nadleśnictwie Brzesko (wybrane):

$$W_{A1} = R_{UZ} * (C_1 - K_{PZR}) \quad W_{A2} = M_{MS} * (C_2 - K_{PZR}) * 0,33 + M_{ML} * (C_2 - K_{PZR}) * 0,5$$

$$W_{A1} = 1\,873\,759 \text{ zł/10 lat} \Rightarrow 27,71 \text{ zł/ha/rok powierzchni leśnej}$$

$$W_{A2} = 1\,327\,791,86 \text{ zł/10 lat} \Rightarrow 19,63 \text{ zł/ha/rok powierzchni leśnej}$$

W_{A1} – względnie utracone korzyści z tytułu różnicy w wysokości użytkowania głównego wg etatu optymalnego

W_{A2} – względnie utracone korzyści z tytułu pozostawienia w lesie drewna

R_{UZ} – różnica grubizny w użytkowaniu rębny i przedrębny

C_1 – cena sprzedaży 1 m³ drewna w nadleśnictwie z ostatniego roku

K_{PZR} – koszty pozyskania i zrywki z ostatniego roku przypadające na 1 m³ pozyskanego drewna

M_{MS} – miąższość drewna martwego stojącego

M_{ML} – miąższość drewna martwego leżącego

C_2 – cena sprzedaży 1 m³ drewna S4 w nadleśnictwie z ostatniego roku

Przyjęte cele oraz znaczenie EEN, jako dokumentu odnoszącego się do najważniejszych ekonomicznych aspektów gospodarki leśnej sprawiają, że powinien on zawierać informacje gospodarcze użyteczne w codziennej działalności nadleśnictwa w zakresie oceny, porównania i planowania rozmiaru zadań gospodarki leśnej oraz analizy i oceny aspektów ekonomicznych. W jej skład wejdzie analiza produktów i usług leśnych, przychodów, nakładów i wskaźników jednostkowych, a także prognoza przychodów, nakładów i wyniku finansowego. Uzupełniona zostanie o dane prezentujące rolę i znaczenia gospodarki leśnej w rozwoju regionu (gmin, powiatów) oraz w możliwie najszerszym zakresie dane prezentujące publiczną sferę działalności nadleśnictwa.

Przygotowane zestawienia tworzące EEN w maksymalnym zakresie wykorzystują informacje zawarte w gotowych raportach generowanych w SILP i programach go ob-

Ryc. 3. Graficzne przedstawienie wyniku realizacji pracy badawczej

sługujących. Ma to duże znaczenie dla jakości danych na podstawie których zostanie przeanalizowana gospodarka przeszła a następnie przedstawiona propozycja planu ekonomicznego. Ponadto wykorzystanie istniejących raportów pozwoliło na automatyzację prac, która skróciła czas przygotowania dokumentu.

Ekspertyza ekonomiczno-techniczna do planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa może stanowić istotne narzędzie w doskonaleniu funkcjonowania nadleśnictw oraz planowania na różnych szczeblach organizacji i zarządzania w Lasach Państwowych. Dane tam zawarte pozwalają również na śledzenie dynamiki zjawisk ekonomicznych w jednostkach Lasów Państwowych.

Analiza ekonomiczna przeprowadzana w ekspertyzie ekonomicznej do planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa powinna przyczynić się do obiektywizacji rozdziału środków funduszu leśnego oraz środków inwestycyjnych pomiędzy jednostkami Lasów Państwowych. Wymaga to opracowania w możliwie krótkim czasie ekspertyz ekonomicznych, także do planów urządzenia lasu będących w trakcie realizacji.

Ekspertyza ekonomiczna nadleśnictwa powinna stać się przyczynkiem do dyskusji nad zagadnieniami ekonomicznymi związanymi z prowadzeniem gospodarki leśnej, szczególnie w kontekście realizacji zadań zawartych w planie urządzenia lasu. Zauważyć też należy, iż pomimo zapisów w instrukcjach zarządzania lasu dotyczących analizy uwarunkowań ekonomicznych, niejednokrotnie nie znajdowały odzwierciedlenia w planach urządzenia lasu.

Instytut Badawczy Leśnictwa
Zakład Zarządzania Zasobami Leśnymi
dr inż. Emilia Wysocka-Fijorek
<https://www.ibles.pl/web/zz/-/emilia-wysocka-fijorek>
e-mail: e.wysocka-fijorek@ibles.waw.pl, tel. 22 7153 813